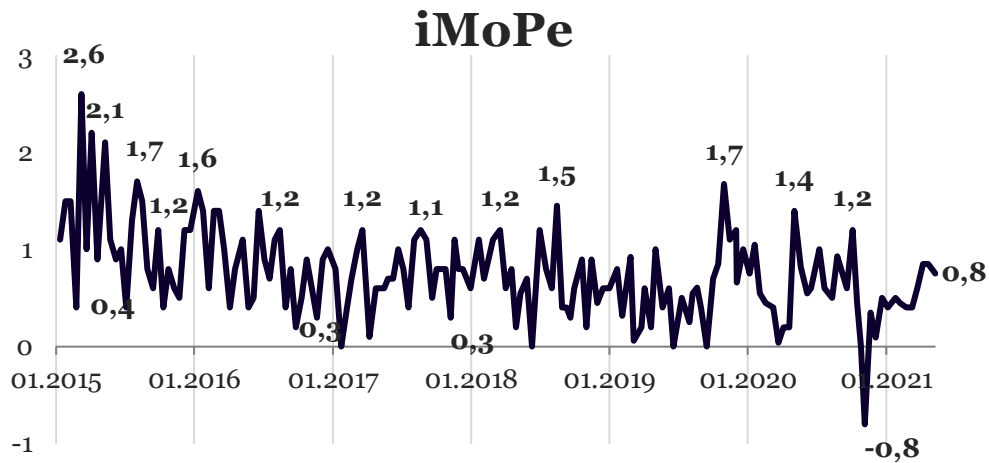

iMoPe №158. Колекторська діяльність, структура власності фінустанов, е-паспорти та закон про референдум

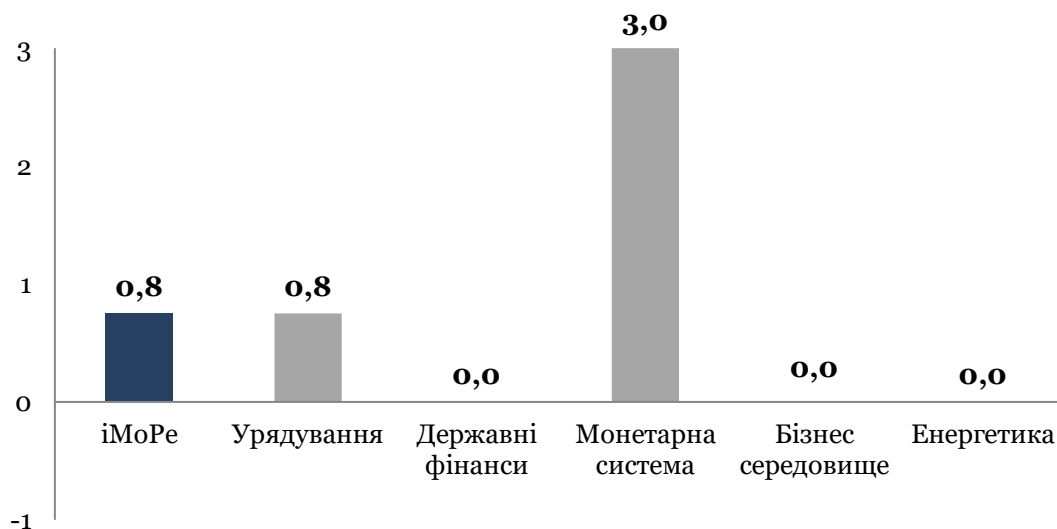
Індекс моніторингу реформ (iMoPe) становить **+0,8** бала за період з 5 по 18 квітня 2021 року з можливих значень від -5,0 до +5,0. У попередньому раунді індекс дорівнював **+0,9** бала.

Графік 1. Динаміка Індексу моніторингу реформ

iMoPe може приймати значення від -5 до +5, значення вище за +2 розглядається як прийнятний темп реформ

Графік 2. Значення iMoPe та його компонентів у поточному раунді оцінювання

Основні події раунду

1. Закон про врегулювання колекторської діяльності, +2,5 бала

Колекторські компанії надають послуги кредиторам, з якими не розраховалися боржники. Ці компанії спонукають боржників погасити заборгованість. Проте часто ці компанії вдаються до протиправних дій відносно боржників та здійснюють психологічний тиск на боржників та членів їхніх родин.

Закон [1349-IX](#) від 19.03.2021 спрямований на вирішення цієї проблеми. Він врегулює діяльність колекторських компаній.

Коментар

«НБУ створить реєстр колекторських компаній, лише вони зможуть займатися колекторською діяльністю. Доступ до реєстра будуть мати усі громадяни. При реєстрації компанія повинна подати до НБУ правила роботи з клієнтами, навчити цим правилам співробітників.

Також компанії повинні будуть подати до НБУ відомості про керівництво та власників. Щоб НБУ вніс компанію у реєстр, власники цих компаній мають відповідати вимогам щодо бездоганної ділової репутації. Екскерівники та еквласники банків-банкрутів не зможуть очолювати та володіти колекторськими компаніями.

Банки зможуть залучати колекторів до роботи із боржником лише якщо він надав на це згоду під час отримання кредиту. Банк повинен повідомити боржника у разі залучення до роботи колекторської компанії.

Закон визначає правила етичної поведінки колекторів із боржниками. Вони зможуть спілкуватися шляхом листування, телефоном, за допомогою засобів відеозв'язку та під час особистої зустрічі. Зустріч може проходити лише в робочі дні з 9 до 19 години та лише за попередньою згодою боржника телефоном чи письмово. Всі розмови колектор повинен записувати на диктофон чи відеокамеру та зберігати ці записи три роки. У разі скарги боржника ці записи будуть досліджуватися для встановлення фактів неетичної поведінки.

Колекторським компаніям, зокрема, буде заборонено

- погрожувати, шантажувати або вводити в оману боржника або його близьких осіб,
- взаємодіяти з ними більше двох разів на добу, крім випадків за ініціативою споживача,
- дзвонити боржнику з прихованого номера телефону, використовувати автодозвон протягом більше 30 хвилин на добу;
- повідомляти третіх осіб про заборгованість позичальника,

- вимагати від близьких осіб, боржника або його спадкоємця, поручителя тощо прийняти на себе зобов'язання, якщо це не передбачено договором,
- вчиняти дії, що завдають шкоди репутації боржника,
- вимагати погашення заборгованості в інший спосіб, ніж передбачено договором.

За неетичну поведінку НБУ зможе оштрафувати колекторську компанію, заборони її діяльність, виключити з реєстру. Штраф може скласти від 51 до 102 тис грн. Також за порушення вимог закону НБУ може накласти штраф або анулювати ліцензію кредитора».

Тетяна Тищук, Vox Україна

2. Постанова про розкриття структури власності фінансовими установами, +2,0 бала

Відтепер всі небанківські фінансові установи (окрім кредитних спілок), лізингодавці, оператори поштового зв'язку, які мають право надавати окремі фінансові послуги, повинні будуть подати до Національного Банку інформацію про свою структуру власності та публікувати її на своїх вебсайтах.

Коментар

«Багато говорять про суттєві відмінності між вимогами до банків та небанківських фінансових установ. Останні мають відповідати не таким суворим вимогам, що дозволяє банкам казати про існування регуляторного арбітражу. Після переходу небанківського сектору під Нацбанк, ці відмінності почали усувати.

Звичайно, змушувати дрібні фінансові установи відповідати тим самим вимогам, що й великі банки, недоцільно. Однак, це не стосується реальних власників. Приховування фактичних бенефіціарів фінустанов за номінальними власниками акцій збільшує ймовірність недобросовісної поведінки на ринку та посилює ризики в фінансовому секторі.

Реформи в напрямку прозорості структури власності виводять Україну на одне з провідних місць у світі в цьому плані. Далеко не кожен реєстр дозволяє побачити власників тієї чи іншої компанії. А вимогою у фінансовому секторі є підтвердження і джерел походження коштів, і їх наявності. Але тут постає більш глобальне питання – де варто зупинитися? Перевірка справжності власників – це дороге задоволення, адже потребує немало годин роботи юристів як з боку регулятора, так і з боку тих, кого перевіряють. І складно відповісти, чому фінансові компанії мають чітко розкривати власників, а інші, наприклад, гральний бізнес, ні».

Михайло Демків, ICU

3. Закон, який прирівнює е-паспорти до паперових, +2,0 бала

У квітні минулого року уряд почав реалізацію [пілотного проекту](#) із застосування е-паспорту через портал Дія. Цією можливістю скористалося близько 5 млн українців.

За результатами пілотного проекту Верховна рада вирішила прийняти закон [1368-IX](#), який запроваджує можливість використання е-паспортів на постійній основі. Е-паспорт зможуть отримати всі, хто має паперовий біометричний паспорт або ID картку.

Коментар

«Українцям буде дуже зручно використовувати е-паспорти. Проблема, яка може виникнути - це недостатня довіра людей, що уряд зможе забезпечити належний захист персональних даних. Час від часу виникають питання щодо "зливу" інформації з додатку Дія. Влада пояснює наявність персональних даних у відкритому доступі тим, що ця інформація з'явилася зі старих баз даних раніше. Проте, важливо, щоб влада відповідально ставилася до питань захисту персональних даних та прозора пояснювала, які інструменти для їхнього захисту вона використовує».

Тетяна Тищук, Вокс Україна

4. Закон про присудження вченого ступеня та встановлено відповідальність за плагіат у дисертації, +1,5 бала

Коментар

«Документ спрямований на внормування процедури присудження наукових ступенів та врегулювання деяких питань академічної доброчесності.

Він унормовує можливість відмови в присудженні ступені у випадку виявлення в дисертації ознак академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації, що є розширенням у порівнянні з попередніми документами (визначення фабрикації та фальсифікації було зроблено в у статті 42 Закону "Про освіту").

Закон передбачає академічну відповідальність учасників процесу за сприяння захисту неякісного продукту - у випадку виявлення вищеписаних ознак в захищеній дисертації науковий керівник здобувача позбавляється права участі у підготовці та атестації на два роки, члени відповідної спецради та опоненти позбавляються права участі в атестації здобувачів на два роки (але не у підготовці), а ЗВО не зможе протягом року утворювати спеціалізовану вчену раду за відповідною спеціальністю.

Закон виносить регулювання присудження ступеня доктора наук зі сфери вищої освіти, передаючи його до сфери науки, і покладає відповідальність за це на МОН.

Водночас, повноваження щодо утворення разових спецрад та затвердження рішень про присудження ступеня доктора філософії передані до ЗВО, розширюючи автономію останніх. МОН зберігає за собою повноваження погодження складу таких рад. Таким чином, утворенням разових спеціалізованих вчених рад від реалізації експерименту (який має завершитися 30 червня) перейшло на рівень законодавчої норми.

Законопроект також уточнює, що особи, які працюють в сфері науки та викладання за основним місцем роботи, мають право здобувати ступінь доктора філософії поза аспірантурою (що є актуальним, зокрема, для тих викладачів ЗВО, які не мають наукового ступеня)».

Дмитро Яровий, Київська школа економіки

5. Закон про всеукраїнський референдум, +1,0 бал

Конституція України передбачає, що питання зміни території, а також внесення змін до I, III і XIII розділів Конституції мають вирішуватися на Всеукраїнському референдумі. Проте в законодавстві не було норм щодо організації та порядку проведення референдумів.

Закон [5475-VI](#) «Про всеукраїнський референдум», який Верховна Рада прийняла у 2012 році, Конституційний Суд визнав недійсним своїм рішенням [№ 4-р/2018](#) від 26.04.2018.

[Закон 1135-IX](#) намагається вирішити цю проблему та визначає загальні засади проведення референдумів.

Коментар

«Закон є кроком вперед порівняно з попереднім законом 2012 року, який був визнаний Конституційним Судом України неконституційним. Наявність цього закону є юридичною передумовою для реалізації конституційного права громадян України брати участь у всеукраїнських референдумах, передбаченого статтею 38 Конституції України. Крім того, закон містить процедурні норми необхідні для імплементації окремих положень Конституції України щодо народовладдя. Відповідно до закону України «Про всеукраїнський референдум» предметом всеукраїнського референдуму можуть бути лише питання:

затвердження закону про внесення змін до розділів I, III, XIII Конституції України;

загальнодержавного значення;

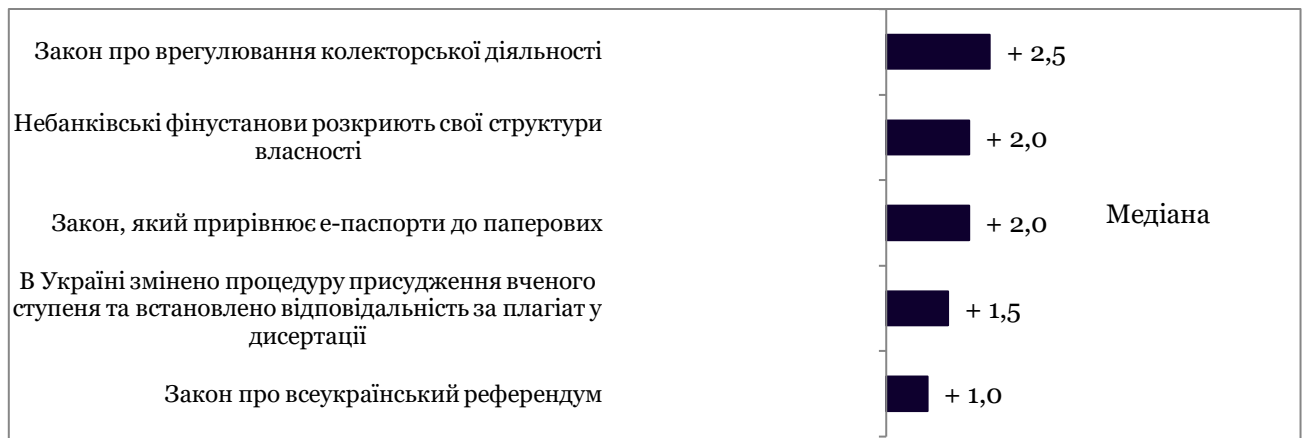
про зміну території України;

про втрату чинності законом України або окремими його положеннями.

Всеукраїнський референдум щодо затвердження закону про внесення змін до розділів I, III, XIII Конституції України, а також про зміну території України, є можливим лише після ухвалення відповідних рішень Верховною Радою України. Всеукраїнський референдум щодо питань загальнодержавного значення, а також про втрату чинності законом України або окремими його положеннями може бути ініційований виключно за народною ініціативою. Такий референдум проголошує Президент України на вимогу не менш як трьох мільйонів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по сто тисяч підписів у кожній області».

Олександр Марусяк, експерт Центру політико-правових реформ, к.ю.н.

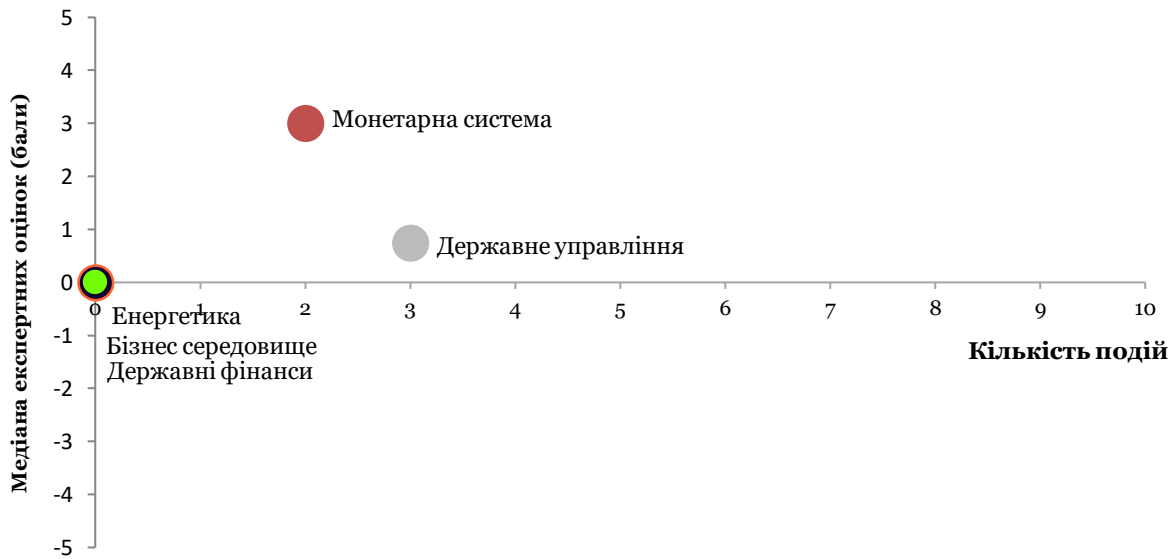
Графік 3. Події, що визначали значення індексу, оцінка події є сумою її оцінок за напрямками, тому вона може перевищувати +5, або бути меншою за -5

Таблиця 1. Оцінки всіх подій та прогресу реформ за напрямками

Державне управління	+0,8
Закон, який прирівнює е-паспорти до паперових	+2,0
Закон про всеукраїнський референдум	+1,0
В Україні змінено процедуру присудження вченого ступеня та встановлено відповідальність за плагіат у дисертації	+1,5
Державні фінанси	0,0
Монетарна система	+3,0
Небанківські фінустанови розкривають свої структури власності	+2,0
Закон про врегулювання колекторської діяльності	+2,5
Бізнес середовище	0,0
Енергетика	0,0

Графік 4. Значення окремих компонентів Індексу та кількість подій

(Див. графіки та таблиці на сайті http://imorevox.in.ua/?page_id=577, http://imorevox.in.ua/list_rounds.php)

Довідкова інформація: Індекс Моніторингу Реформ (iMoRe) VoxUkraine призначений надавати комплексну оцінку зусиллям влади України зі впровадження економічних реформ. Індекс базується на експертних оцінках змін у регуляторному середовищі за п'ятьма напрямками:

1. Державне управління
2. Державні фінанси
3. Монетарна система
4. Бізнес середовище
5. Енергетика

Детальніше про Індекс та методологію розрахунку можна дізнатись на сайті imorevox.org.

VoxUkraine - це ініціатива, створена групою міжнародних та вітчизняних економістів, присвячена реформам та економічному розвитку України. Цілями VoxUkraine є поширення науково обґрунтованого аналізу та коментарів щодо економічних та суспільно-політичних подій в Україні, підвищення рівня дискусії та формулювання системного підходу до реформ, а також інтеграція України в світову мережу економістів та діячів, відповідальних за економічну політику.